

HUQUQIY MADANIYAT- JAMIYAT TARAQQIYOTINING ASOSI

*Andijon davlat pedagogika instituti
Ijtimoiy fanlar kafedrası katta o'qituvchisi*

Xayrullo Ikromov

*Andijon davlat pedagogika instituti
Ijtimoiy-gumanitar fanlar va san'at fakulteti
Milliy g'oya ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi
302-guruh talabasi **Ochilov Ibrohim***

Annotatsiya: Mazkur maqolada huquqiy madaniyatning mohiyati, uning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni va ahamiyati yoritilgan. Huquqiy madaniyat fuqarolarning huquq va burchlarini chuqur anglashiga, qonunlarga hurmat bilan yondashishga xizmat qiluvchi asosiy omil sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada huquqiy ong, qonun ustuvorligi va adolat tamoyillari bilan bog'liq masalalar tahlil etiladi. Huquqiy madaniyatni rivojlantirish yo'nalishlari sifatida ta'lim tizimini takomillashtirish, huquqiy targ'ibot va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish taklif etiladi.

Abstract: This article describes the essence of legal culture, its role and importance in the development of society. Legal culture is considered as the main factor that serves to deeply understand the rights and duties of citizens, respect the laws. The article also analyzes issues related to legal consciousness, the rule of law and the principles of justice. Improvement of the educational system, legal promotion and the use of modern technologies are suggested as directions for the development of legal culture.

Аннотация: В данной статье описывается сущность правовой культуры, ее роль и значение в развитии общества. Правовая культура рассматривается как главный фактор, служащий глубокому пониманию прав и обязанностей граждан, уважению законов. В статье также анализируются вопросы, связанные с правосознанием, верховенством права и принципами справедливости. В качестве направлений развития правовой культуры предлагается совершенствование системы образования, правовая пропаганда и использование современных технологий.

Kalit so'zlar: huquqiy madaniyat, huquqiy ong, qonun ustuvorligi, adolat, huquqiy bilimlar, fuqarolik jamiyati, huquqiy faoliyat, qonunchilik, ijtimoiy barqarorlik, huquqiy targ'ibot, ta'lim tizimi, raqamli ta'lim, shaffoflik, korrupsiya, inson huquqlari, jamiyat taraqqiyoti.

Keywords: legal culture, legal awareness, rule of law, justice, legal knowledge, civil society, legal activity, legislation, social stability, legal advocacy, education system, digital education, transparency, corruption, human rights, community development

Ключевые слова: правовая культура, правосознание, верховенство права, правосудие, правовые знания, гражданское общество, правовая деятельность, законодательство, социальная стабильность, правовая защита, система образования, цифровое образование, прозрачность, коррупция, права человека, развитие общества.

Kirish. Bugungi kunda jamiyat taraqqiyotini ta'minlashda huquqiy madaniyat muhim ahamiyatga ega. Chunki huquqiy madaniyat fuqarolarning huquq va burchlarini chuqur anglashiga, qonunlarga hurmat bilan yondashishiga, shuningdek, ijtimoiy hayotda adolat va tenglikni qaror toptirishga yordam beradi. Huquqiy madaniyat nafaqat shaxsiy farovonlikni ta'minlaydi, balki butun jamiyatni barqaror rivojlantirishda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Huquqiy madaniyat – bu shunchaki qonunlarni bilish yoki ularga rioya qilish emas, balki huquqiy tafakkur va ongning shakllanganligini ko'rsatadigan keng tushunchadir. Huquqiy madaniyatning poydevori – bu huquqiy ong. Huquqiy ong shaxsning o'z huquqlarini bilishi, qonunlarni tushunishi va ularni hurmat qilishida namoyon bo'ladi. Huquqiy ong ikki darajada faoliyat ko'rsatadi:

Oddiy huquqiy ong: Odamlarning kundalik hayotida huquqiy muammolarni hal etish uchun zarur bo'lgan bilimlar.

2. **Nazoratchi huquqiy ong:** Bu yanada yuqori daraja bo'lib, jamiyatdagi huquqiy tartib va qonun ustuvorligini tan olishni o'z ichiga oladi.

Huquqiy madaniyat faqat qonunlarga rioya qilishni emas, balki insoniy qadriyatlarni ham aks ettiradi. U jamiyatning ma'naviy qiyofasini ifodalashda muhim omil hisoblanadi. Huquqiy madaniyatning asosiy tarkibiy qismlari — huquqiy bilimlar, huquqqa hurmat va huquqiy faoliyat — fuqarolarning qonunlarni o'rganishi, ular bilan bog'liq qarorlar qabul qilishi va qonunlarni hurmat qilishlarini ta'minlaydi. Bunday jamiyatda, qonun ustuvorligi barqaror bo'lib, fuqarolarning ijtimoiy va iqtisodiy farovonligi oshadi. Shuningdek, huquqiy madaniyat jamiyatning ma'naviy qiyofasini ham ifodalaydi, inson huquqlariga hurmat va adolatni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Huquqiy madaniyat – bu insonlarning huquqiy bilimlari, huquqqa nisbatan munosabati hamda huquqiy faoliyati orqali ifodalanadigan hodisa. U quyidagi asosiy elementlardan tashkil topadi:

Huquqiy bilimlar – fuqarolarning o‘z huquq va majburiyatlarini bilishi. Bu bilimlar fuqarolarga qonuniy tartiblarni tushunish va ularga amal qilish imkonini beradi.

Huquqqa hurmat – qonunlarga rioya qilish, ularni buzmaslik, shuningdek, boshqa shaxslarning huquqlarini hurmat qilish.

huquqiy faoliyat – qonuniy me‘yorlarga amal qilish, huquqiy nizolarni adolatli hal etishga harakat qilish.

Huquqiy madaniyat yuqori bo‘lgan jamiyatlarda quyidagi ijobiy o‘zgarishlar kuzatiladi:

Barqarorlik va xavfsizlik: Qonun ustuvor bo‘lgan jamiyatda tartib va xavfsizlik ta‘minlanadi. Bu iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanish uchun muhim zamin yaratadi.

Fuqarolik jamiyati rivoji: Huquqiy bilimlar fuqarolarni faol bo‘lishga undaydi, bu esa ijtimoiy muammolarni hal qilishda o‘zaro hamkorlikni kuchaytiradi.

Adolat va tenglikni ta‘minlash: Huquqiy madaniyat qonunlarning barcha uchun teng ishlashini ta‘minlab, jamiyatda adolatni qaror toptiradi.

Huquqiy madaniyatni rivojlantirishda quyidagi chora-tadbirlar muhim:

1. Ta‘lim tizimini takomillashtirish: Maktab va oliy o‘quv yurtlarida huquqiy bilimlarni o‘rgatish, maxsus dasturlarni joriy qilish.

2. Huquqiy targ‘ibot: Ommaviy axborot vositalari orqali huquqiy madaniyatni targ‘ib qilish, aholiga qonunchilikni tushuntirish.

3. Qonunchilikni takomillashtirish: Qonunlar oddiy va tushunarli bo‘lishi kerak. Bu fuqarolarga ularni anglash va ularga rioya qilishni osonlashtiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, huquqiy madaniyat – jamiyatning adolatli, barqaror va rivojlangan bo‘lishi uchun muhim omil hisoblanadi. Uning rivojlanishi fuqarolarni huquqiy bilimi, ongli munosabati va qonunlarga hurmat ko‘rsatishi orqali jamiyatni yanada yaxshilashga xizmat qiladi. Huquqiy madaniyatni shakllantirish har bir fuqaroning mas‘uliyati bo‘lib, u nafaqat shaxsiy, balki jamiyatning umumiy farovonligini ta‘minlaydi. Huquqiy madaniyat – bu jamiyatning umumiy madaniyati va ma‘naviyati darajasini ko‘rsatadigan muhim ko‘rsatkich. Uning rivojlanishi nafaqat qonun ustuvorligini ta‘minlaydi, balki inson huquqlarini himoya qilish va adolatni qaror toptirishda ham muhim o‘rin tutadi. Shuning uchun har bir fuqaro huquqiy bilimlarini oshirishga intilishi va qonunlarga hurmat bilan yondashishi zarur. Huquqiy madaniyat taraqqiyotga xizmat qiladigan kuch bo‘lib, u orqali jamiyatimiz yanada rivojlanishi va gullab-yashnashi ta‘minlanadi. Huquqiy madaniyat – bu jamiyat rivojlanishining tamal toshi. Huquqiy bilimlar, ong va amaliyot uyg‘unligi orqali jamiyatimizda adolat va barqarorlikni ta‘minlashimiz mumkin. Huquqiy

madaniyatni rivojlantirish har birimizning maqsadimiz bo'lmog'i lozim, chunki taraqqiyotga erishish yo'lidagi asosiy kalit – bu qonun ustuvorligini ta'minlashdir. Huquqiy madaniyat nafaqat shaxsiy huquq va burchlarni anglash, balki ijtimoiy munosabatlarning qonuniy asosda shakllanishiga xizmat qiladi. Bu, o'z navbatida, jamiyatda tartib, adolat va xavfsizlikni ta'minlashga yordam beradi. Huquqiy madaniyatni rivojlantirish, fuqarolarda qonunlarga hurmat va ongli munosabatni shakllantirish orqali jamiyatda ijtimoiy barqarorlik va huquqiy tenglikni ta'minlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasi 2023-yil
2. Inson huquqlari umujahon deklaratsiyasi 1948-yil 10-dekabr.
3. Davlat huquq va nazariyasi 2019-y
4. A.Tadjibayev, K.R.Ramazonova “ Inson huquqlari” o'quv qo'llanmasi
5. Raxmonqulov H.R Fuqarolik huquqi va muammolari:Darslik, I-qism.